

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

O'ZBEKISTON DAVLAT SAN'AT VA MADANIYAT INSTITUTI

Ro'yxatga olindi: № BD-60211100-1.13
2024-yil " " "

SAHNA HARAKATI VA JANGI

O'QUV DASTURI

Bilim sohasi: 200 000-San'at va gumanitar fanlar
Ta'lim sohasi: 210 000-San'at
Ta'lim yo'nalishlari: 60211100-Aktyorlik san'ati:dramatik teatr va kino aktyorligi;
estrada aktyorligi; musiqali teatr aktyorligi
60211200- Rejissyorlik: estrada va ommaviy tomoshalar
rejissyorligi; dramatik teatr rejissyorligi

Toshkent-2024

Fan/modul kodi SHJ20018		O'quv yili 2024/2025	Semestr 3-4-5-6	ECTS-Kreditlar 2,2,2,2	
Fan/modul turi Majburiy		Ta'lim tili o'zbek/rus		Haftadagi dars soatlari 2	
1.	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)		Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	Sahna harakati va jangi	120		120	240
2.	I.Fanning mazmuni Fanni o'qitishdan maqsad – talabalarning sahnalashtiriladigan turli xil mavzu va janrdagi obrazga mos ravishda xatti-harakat qila olish, gavda qismlarining egiluvchanligini ta'minlash, diplom spektakllarida aktyor va rejissorlar davrga mos jang qilishi va to'g'ri xatti-harakat qila olish ko'nikmasini hosil qilishdan iborat. Fanning vazifasi - talabalarni nazariy bilimlar, amaliy ko'nikmalar, turli xalqlarning turli davrlardagi jang san'atini amaliy o'qitish, talabaning ijro imkoniyatlarini aniqlash va faollashtirish. Talabalar personjlar xarakterini topishda o'zining plastik imkoniyatidan foydalanish, janrga xos hatti-harakatlar topish kabi amaliy ko'nikmalarini kasbiy faoliyatida qo'llay olishiga erishish. II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari) O'quv rejada nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari) nazarda tutilmagan. III. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi: 1-mavzu. Fan haqida tushincha, uning maqsad va vazifalari, talabalar bilan umumiy jismoniy tanishuv. 2-mavzu. Koordinatsiya mashqlari. 3-mavzu. Gimnastik yog'ochlar va patnoslar bilan mashqlar. 4-mavzu. Kichik to'plar va sakragich arqonlar bilan mashqlar. 5-mavzu. Harakterli yurushlar (paxodka) 6-mavzu. Akrobatika mashqlari. 7- mavzu. Yiqilishlar, dumalashlar. 8-mavzu.Tarixiy salomlar. Etiketlar. 9-mavzu. Sahnaviy mushtlashish texnikasi. Sahnaviy sherik (partnyor) bilan mashqlar. 10-mavzu. Umumiy guruh uchun mashqlar. 11-mavzu. Egiluvchanlik mashqlari. 12-mavzu. Murakkab yiqilishlar. Akrobatika mashqlari (partnyor bilan).				

13-mavzu. Anjomlar bilan mashqlar. Murakkab jang mashqlari.
14-mavzu. Musiqa ostidan plastik harakatlar.
15-mavzu.Tempo-ritm, tezlik mashqlari. Kuch bilan qarama-qarshilik mashqlari.
16-mavzu. Tayoq hassa va bosh kiyim bilan bajariladigan mashqlar.
17-mavzu. Plashlar bilan bajariladigan mashqlar.
18-mavzu. Molyer asarlarida tarixiy salomlashish.
19-mavzu. Sahnaviy sherik (partnyor)lar bilan bajariladigan mashqlar.
20-mavzu. Sahnaviy mushtlashuv elementlari.
21-mavzu. Sahna jangi (mushtlashish).
22-mavzu. Sahna jangi tarixi, tarixiy qurollar va ularning turlari.
23-mavzu.Tarixiy davrlarga xos qilichbozlik usullari, qurollar bilan estetik mashqlar.
24-mavzu. Qurollar bilan mashq qilish. Qadamlarda harakatlanish, himoyalar.
25-mavzu. Keskin qadam tashlash usullari.
26-mavzu. Zarba berish mashqlari.
27-mavzu. Juft-juft bo'lib raqibga zarba berish.
28-mavzu. Qilichlar bilan himoya olish mashqlari.
29-mavzu. Joyida turib sanchish mashqlari.
30-mavzu. Harakatda oldinga va orqaga yurib sanchish mashqlari.
31-mavzu. Katta keskin qadamlarda ritmik sanchish mashqi.
32-mavzu. Sirg'altirib sanchish mashqi, oldinga yurib ritmik zarbalar berish.
33-mavzu. Qilich bilan 2-himoyaga sanchish va undan aylana himoya olish. Quroliga keskin zarba berish (otbiv).
34-mavzu. Katta qadamlarda yurib 2 va 7 himoyalarga sanchish va undan himoya.
35-mavzu. O'rta zarba va 2 ta pastga sanchish va undan himoyalanish mashqi.
36-mavzu Aralash xujum mashqlari: oldinga va orqaga yurib zarba va sanchish.
37-mavzu: Keskin zarba (qurolga ta'sir) berish (batman) va undan sakrab himoyalanish.
38-mavzu. Xanjarda xujum va himoya mashqlari.
39-mavzu. Jangda plashdan foydalanib xujum qilish va undan himoyalanish.
40-mavzu. Shpaga va xanjar qurollarida "o'quv jangining" I va II qismlari.
41-mavzu. O'quv jangining III va IV-qismlari. O'quv jangi va uning tugashi.
42-mavzu. O'quv jangining barcha qismini qo'shgan holda yakka jang.
43-mavzu. O'tilgan mashqlardan kichik jang qilish sxemasi.
44-mavzu. Ommaviy jang. Jang davomida tehnika harakatlar.
45-mavzu. Tarixiy qurollarda (qilich va qalqon, nayza va qilich, xanjar) jang

	qilish usullari. 46-mavzu. Sahnaviy jang. Sharqona tarixiy qurollarda harakatlanish. 47-mavzu. Qilich va qalqon bilan yakka jang qilish. 48-mavzu. Nayzalar bilan jang qilish usullari. 49-mavzu. Nayza, qalqonda e'tyudlar tayyorlash. 50-mavzu. Bir kishi ikki kishiga qarshi jang qilish usuli. 51-mavzu. Jangovor etyudlarda plashlardan qurol sifatida foydalanish. 52-mavzu. Etyudlarda hanjarlar bilan jang. 53-mavzu. Sharqona jang sahnalashtirish. 54-mavzu. Etyudlarda Amir Temur davri jang san'ati. 55-mavzu. Tarixiy og'ir qurollarda jangovor etyud. 56-mavzu. Nayza hamda oybolta bilan jangovor etyud. 57-mavzu. Shekspir asarlari asosida etyud. 58-mavzu. Mol'yer asarlari asosida etyud. 59-mavzu. Ommaviy jamoa bilan umumiy jang. 60-mavzu. Mustaqil ishlar ko'rigi. IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar <i>Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan topshiriqlar:</i> 1. Hatti-harakat, nutq va ichki hissiyotlar ifodaviyligi. 2. Sahna kompozitsiyasini his qilish. 3. Sahnaviy erkinlik. 4. Sahnaviy etiketlar. 5. Janr, uslub, spektakl va qaxramonning tempo-ritmi. 6. Spektakl davomida uzliksiz xatti-harakatga erishish. 7. Spektaklda qahramon xarakteri. 8. Timsoliy (obrazli) fikrlash, timsolning ildizini (zerno obraza) topish. 9. Aktyorning jismoniy erkinligi. 10. Oddiy koordinatsion mashqlar. 11. Tarixiy qurollar. 12. Tarixiy qahramonlar xarakteri. 13. Hotirani rivojlantiruvchi mashqlar. 14. Sahnada buyumlar bilan hatti-harakat qilish. 15. Yengil akrobatik mashqlar. 16. So'zsiz hatti-harakat. 17. Qomat ustida ishlash. 18. Sahna qilichbozligi texnikasi. 19. Sanaviy mushtlashuv texnikasi. 20. Harakatlarni musiqaga moslash. 21. Berilgan musiqaga mos harakatlar topish.
--	--

	22. Janrga mos harakatlarni tanlash. 23. Davr va qaxramon xarakteridagi uyg'unlikni topish. 24. Yakka jangdagi tezkorlik va epcillik. 25. Ikki kishiga qarshi kurashishda sahnaviy harakatlar. 26. To'rt kishiga qarshi jang qilish usullari. 27. Ommaviy jangda sahnaviy sherik bilan ishlash. 28. So'nggi zarbani ijro etish. 29. Jangning yakunidagi harakatlar. 30. Nayza hamda oybolta bilan jangovor etyud tayyorlash.
3.	V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar) <i>Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:</i> • Sahnaviy hatti-harakat sirlari, sahna jangi elementlari <i>tasavvurga ega bo'lishi</i>; • "Qo'l jangi", "Harakat va so'z uyg'unligi", "XVI-XVII asrlar yevropa qilichbozligi", "Tarixiy davrlarga xos qilichbozlik", teatr sahnasi va kino san'atidagi jang qilish usullarini bajarish va kichik jangovor etyudlar sahnalashtirishni <i>bilishi va ulardan foydalana olishi</i>; • Talaba ijodiy jarayonlarda harakat mazmunini tahlil qilish usullarini qo'llash, ijro etish texnikasiga oid <i>ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak</i>.
4.	VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari: • amaliy mashg'ulotlar; • guruhlarda ishlash; • ijodiy taqdimotlar; • jamoa bo'lib ishlash; • mustaqil tayyorlangan ijodiy (kombinatsiya, mashq, jangovor etyud) ishlarni himoya qilish.
5.	VII. Kreditlarni olish uchun talablar: Joriy shaklda berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha amaliy-ijodiy ishni muvaffaqiyatli topshirish.
6.	Asosiy adabiyotlar 1. A.F. Ismoilov, D. Ismoilov, Sh. Usmonov "Sahna harakati va jangi". Darslik. Navro'z. 2015 y. 2. Ismoilov A.F. "Sahna qilichbozligi". O'quv qo'llanma. –T.: "Voriz" nashriyoti, 2007. – 95 b. 3. R.R. Do'sanov. "Sahna harakati". O'quv qo'llanma. –T.: Ilmiy texnika axboroti-press. 2018 y. 132 b. Qo'shimcha adabiyotlar 1. Кох И.Э. – "Сценическое движение" - 1970 й. -116 б. 2. Немировский А. Б. – "Пластическая выразительность актёра". –М.: – 1976 й. -104 б. 3. Кристи Г. – "Воспитание актёров школы Станиславского". –М.: – 1976й. –160 б.

	Axborot manbalari 1. www.gov.uz – O‘zbekiston Respublikasi hukumat portali. 2. www.lex.uz – O‘zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma’lumotlari milliy bazasi. 3. www.Ziyo.net 4. http://www.teatr.ru
7.	O‘zbekiston davlat san’at va madaniyat institutida ishlab chiqilgan va tasdiqlangan.
8.	Fan/modul uchun mas’ullar: R.R.Do‘sanov-O‘zDSMI, “Sahna harakati va jismoniy madaniyat” kafedrası dotsent v.b.
9.	Taqrizchilar: H. Mahmudova - O‘zDSMI, “Musiqali, dramatik teatr va kino san’ati” kafedrası professori. D.A.Ismoilov - O‘zDSMI, “Sahna harakati va jismoniy madaniyat” kafedrası dotsent v.b.